

In de etalage

Stadsgehoorzaal

Jazzlegende met wortels in de Kamper klei

Henk Meutgeert is nooit uitgeleerd

door Bas Nijhof

Januari 2020 speelde Henk Meutgeert met zijn eigen ensemble in de Stadsgehoorzaal. Hij speelde er vaak door de jaren heen en de kans is aanwezig dat hij er weer zal staan; ondanks zijn 72 levensjaren haalt Meutgeert zich namelijk nog genoeg op de hals. Ik toog richting het midden van het land om te spreken met deze markante, bevlogen persoonlijkheid: een geboren Kampenaar, gelauwerd arrangeur, bandleider en begenadigd pianist.

Soest

Meutgeert zit in zijn tot studio omgebouwde garage in Soest, waar hij in 1986 neerstreek. Hij overlegt telefonisch over arrangementen voor een uitvoering in het kader van 75 jaar Bevrijding. Ondanks dat hij de zeventig is gepasseerd tref ik een energiek en gedreven man. Hij begint 's ochtends regelmatig nog voor zeven uur. Terwijl hond Johnny (Depp) vrolijk tegen me opspringt, worstelt zijn baas nog even met Outlook Express, omdat hij niet kan zien naar welk adres hij eerder een mail heeft gestuurd; een komische trivialiteit als je bedenkt dat hij uit diezelfde computer minutieuze arrangementen voor 25 instrumenten weet te toveren die geroemd worden in de hele jazzwereld. We verplaatsen ons naar de woonkamer waar we op een paar stappen afstand van een Steinway vleugel ('Dit type is de Rolls Royce onder de vleugels!') gaan zitten. Op die vleugel studeert hij nog dagelijks. Dat kan zowel klassiek als jazz zijn. Meutgeert beschouwt zichzelf dan ook niet als uitgeleerd. De drang om te leren zit er al vroeg in, maar dan wel louter voor dat wat hem interesseert: dat blijkt voornamelijk muziek.

Jeugd in Kampen

Henk Meutgeert ziet het levenslicht aan de Reijersdijk langs de rand van de wijk Brunnepe in 1947 als nakomertje in een gezin van vier. Muziek speelt

Henk Meutgeert (links) tijdens het optreden met zijn ensemble in de Stadsgehoorzaal januari 2020. Verder op tenorsax Simon Rigter en op drums Sander Smeets. Foto: Paul Rosendaal.

geen prominente rol in het gezin, hoewel een harmonium deel uitmaakt van de inventaris van de woning. De kleine Henk speelt daarop zijn eerste noten, terwijl zijn zus Jantje de pedalen intrapt, omdat hij daar nog te klein voor is. Wie het ventje daar het Wilhelmus hoort uitpuzzelen kan niet bevroeden dat het zal uitgroeien tot één van Neerlands prominente jazzpersoonlijkheden.

Meutgeert groeit op in een Nederlands-hervormd gezin. Het brengt hem eens per zondag in de kerk; daar maakt hij kennis met de psalmen en gezangen. Hij vindt de melodieën prachtig. Ook raakt hij onder de indruk van de muziek van Bach. Hij volgt muzieklessen vanaf zijn zevende op de Muziekschool die dan nog benedenstrooms aan de Vloeddijk ligt. 'Ik kreeg daar orgelles van mijn oom, Lammert Neijmeijer. Ik kreeg de smaak dusdanig te pakken dat ik er een boekje per week doorspeelde. Ik moest elke week een nieuwe halen. Dat kostte kapitalen! Haha!' De jonge leergierige knaap blijkt dusdanig getalenteerd dat zijn oom inschat dat hij zich beter ontwikkelt als hij doorstroomt naar piano. Op de radio beluistert hij dan al jazz, maar dat komt in de muzieklessen niet naar voren; die waren toen allemaal klassiek

van aard. 'Jazz bestond eigenlijk niet in Kampen.' Ook op de piano kan hij goed uit de voeten.

Zo kan het zijn dat hij op zijn twaalfde voor de eerste keer achter de piano stapt in de Stadsgehoorzaal. Dat pianootje stond voor het toneel en werd die dag gebruikt bij de uitvoering van Gymnastiekvereniging Wilhelmina. 'Ik werd gevraagd omdat de vaste pianist niet kon. Het leuke is dat daar een meisje vijf jaar jonger dan ik, verkleed als engeltje, danste op het podium: dat was Josje. Zij zou later mijn vrouw worden. Ik was echt onder de indruk van het theater. Ik dacht: wat is dit een grote zaal! Later speelde ik er weer met het Concertgebouw Jazz Orchestra; toen merkte ik dat het kleiner was dan ik in gedachten had, maar niet minder mooi: een prachtig theater op een prachtige plek.'

Na de Wilhelminaschool aan de Noordweg te hebben doorlopen stroomt Meutgeert door naar de mulo (hoek Arent Toe Boecopsingel, Oostzeestraat, inmiddels gesloopt). 'Ik herinner me dat als een strenge school. Ik heb er weinig plezierige herinneringen aan. Woordjes stampen en zo.' De ogen van Meutgeert dwalen dan ook meer dan eens af naar buiten in die tijd. Het wordt steeds duidelijker dat zijn hart bij de muziek ligt. Met een baantje als ijscoman voor De Groot spaart hij een oefenpiano bij elkaar. 'Wat een kreng was dat.' Tussen zijn veertiende en zestiende begeleidt hij bij tijd en wijle ook de eredienst in de Noorderkerk, waar zijn oom vaste organist is. Ratio en toekomstperspectief drijven hem in eerste instantie nog naar de handelsschool in Zwolle, maar die maakt hij niet af.

Conservatorium

'Ik herinner me het Kampen van de jaren zestig en zeventig als een heel levendige stad. Het centrum stond bol van de leuke cafeetjes. Er was veel muziek; bandjes en dansorkestjes waar ik zelf ook in speelde. Je speelde met mensen als Berry Selles. Het zorgde voor levendigheid. We hebben ook weleens dingen samen gedaan, ja, maar hij hield zich over het algemeen bezig met andere genres dan ik, zoals bluegrass en zo.' Henk speelde met The Onions en dat beperkte zich niet tot de stadsgrenzen. 'Ik kan me een zaterdagavond herinneren in Urk, waar we precies middernacht moesten stoppen met spelen. De gordijnen gingen dicht en de zondagsrust trad in.' Op zijn eenentwintigste stapt Meutgeert als student het Zwolse conservatorium binnen. 'Dat was bijzonder laat voor die tijd. Ter vergelijking: de zoon van dokter Muller aan de Vloeddijk studeerde al op zijn achttiende viool daar.'

Hoewel de interesse van de bandleider in spe en veel van zijn studiegenoten al gewekt is voor jazz, biedt het conservatorium er geen ruimte voor. 'Het was een strak regime. Wie improviseerde werd het lokaal uitgestuurd.' Bij het samen musiceren in de horeca passeert het genre al wel de revue. Op aandringen van studenten reageert het conservatorium op de vraag en uiteindelijk komt Frans Elsen - als eerste docent jazz in Nederland - naar het conservatorium in Zwolle. 'Hij gaf daar een twee uur durende bigbandrepetitie op maandagochtend en 's middags een arrangeerles. Facultatief, want afstuderen bleef voorbehouden aan "klassiek". Van die arrangeerlessen heb ik ontzettend veel opgestoken.'¹

Katerconcerten

Tijdens zijn studie zet Henk Meutgeert bigband Last Moment op. De bigband heeft een regionaal karakter met musici en studenten uit Kampen, Zwolle, maar ook Emmeloord en Swifterbant. Zwollenaar Rik Elings speelt dan al een prominente rol in de band en zal later in 1977 het stokje als bandleider overnemen. De band maakt snel furore binnen de stadsgrenzen met haar Katerconcerten. In 1973 wordt het eerste gegeven in De Hanzestad, dan nog gevestigd boven de Amrobank. Het groeit snel uit de kluiten. Al in 1974 blijkt het etablissement te klein en verhuist het Katerconcert het jaar daarop naar het honderd meter verder gelegen theater.² Het is het begin van een lange traditie die - met tussenpozen - tot op de dag van vandaag duurt, met als uitvoerende Bigband Kampen en (weer) binnen de muren van de Stadsgehoorzaal.

Een motorisch moment in Meutgeerts carrière is de deelname aan een nationaal concours voor Bigbands, georganiseerd door de TROS in het Utrechtse Tivoli in de herfst van 1974. De selectie voor dat festival stelt Meutgeert voor een probleem: een aanzienlijk deel van de band wil niet op zondag spelen. Overigens waren het niet de theologiestudenten die roet in het eten gooiden. 'Nee hoor. Iemand als Luit Miedema [later dominee, maar in 1974 tenorsaxofonist in de band, BN] ging gewoon mee.' Meutgeert - niet geremd door gebrek aan ambitie - chartert in allerijl remplaçanten zodat het optreden door kan gaan. Op de zaterdagmiddag in aanloop naar de wedstrijd drilt de band de stukken in Het Gouden Hart aan de Korteweg (de huidige locatie van de Koninkrijkszaal van Jehovah's Getuigen). Logistiek dient zich ook een uitdaging aan: hoe komen de musici en hun instrumentarium in Utrecht? Meutgeert lost dit probleem op aan de toeg van De Schele (Café de Unie). Daar spreekt hij een chauffeur die de beschikking heeft over een

touringcar: hij weet hem te overtuigen het gezelschap te vervoeren. ‘Konden we mooi met zo’n KOVO-bus naar Utrecht!’

De moeite blijkt niet voor niets: wanneer op zondag 6 oktober de band om half vijf haar concert begint, windt Last Moment het propvolle Tivoli om haar vinger: het blaast de concurrentie en het publiek omver. Het *Nieuw Kamper Dagblad* tekent het volgende op: ‘Het moet frustrerend geweest zijn voor de leden van gerenommeerde bigbands uit onder andere Loenen, Rotterdam, Utrecht en Amsterdam om kansloos weggespeeld te worden door een tot het afgelopen weekend volslagen onbekende bigband uit Kampen. [...] Met de invloed van pop en free jazz voegden zij een nieuwe dimensie toe aan de muziek voor bigbands.’³

In aanwezigheid van veel bonzen van onder meer TROS, NOS en VARA legt de jonge dirigent hier de basis voor een carrière in omroepeland.

Skymasters

Nog tijdens zijn studie wordt Henk Meutgeert gevraagd als pianist bij AVRO’s bigband The Skymasters. Hij begeleidt jaren beroemde jazzmusici en zangers, onder meer tijdens het wekelijkse live radioprogramma *Swingtime* vanuit het jazzcafé in Laren. Vanaf 1984 arrangeert hij voor The Skymasters en staat aan de wieg van de eerste jazzafdeling in Nederland bij het Zwols conservatorium. Hij is betrokken bij de ontwikkeling van jonge musici en geeft les aan conservatoria in Zwolle en Groningen.⁴

In 1996 zet Henk als vrijetijdsinitiatief de New Concert Big Band op, waarmee hij op zondagavond speelt in het Amsterdamse Bimhuis, vergezeld door nationale- en internationale artiesten. Hoewel critici sceptisch zijn, weet hij een reputatie op te bouwen met de bigband en stroomt de zaal steeds voller. Directeur Martijn Sanders van Het Concertgebouw raakt fan. Hij geeft aan de band vaker te willen zien. Meutgeert vraagt hem hoeveel moeite het kost om in Carnegie Hall in New York te spelen. De directeur adviseert de naam te veranderen naar een met internationale allure: The Jazz Orchestra of the Concertgebouw.⁵ Carnegie Hall blijft een utopie: ‘Het is een hard wereldje en zeker in New York. Het draait allemaal om geld.’ Hij speelt er wel, maar niet in Carnegie Hall. In 2001 doet het JOC ook de Stadsgehoorzaal aan. In 2010 ontvangt het orkest een Edison voor de cd *Blues for the Date*, een jaar voordat Meutgeert afscheid neemt als orkestleider.

Meutgeert werkt door de jaren heen met legendes als Dizzy Gillespie, Freddie Hubbard en Toots Thielemans. Voor zijn verdiensten voor de jazzmuziek in binnen- en buitenland, ontvangt hij prestigieuze onderscheidingen,

zoals de Peter Schilperoort Award (1998), de Bird Award van het North Sea Jazz Festival (1999) en als eerste Nederlander de Concertgebouw Jazz Award (2015).

Band met de stad Kampen

Door de jaren heen bezoekt hij Kampen regelmatig, voor verscheidene optredens; of het nou is als gastarrangeur/pianist bij jazzband Shebop, een workshop met de Kamper Bigband, of een optreden met zijn eigen kwartet. Wanneer het niet is om op te treden, dan is het wel om Jantje te bezoeken: de twaalf jaar oudere zus die kleine Henks zwarte-toetsen-volkslied van lucht voorzag door de pedalen in te trappen op het harmonium in de woning langs de Reijersdijk.

Noten

1. www.jazzhelden.nl/action/front/video?stream=&id=207.
2. Redactie (1974, 2 januari). 'Nieuwjaarsconcert "Last Moment", Uitstekende Muziek in een fijne sfeer', *Nieuw Kamper Dagblad*.
3. Redactie (1974, 8 oktober). 'Succes tijdens door Tros georganiseerd Festival, Kamper bigband "Last Moment": grote verrassing', *Nieuw Kamper Dagblad*.
4. www.peterbeets-henkmeutgeert-newjazzorchestra.eu/henk-meutgeert/.
5. <https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/weer-stapje-verder-op-weg-naar-carnegie-hall~ba11fa98/>.